

2000

JIŘÍ DALER

narozen 8. března 1940 v Brně

- cyklistický reprezentant
- olympijský vítěz stíhacího závodu na cyklistické dráze v Tokiu 1964
- dvojnásobný světový rekordman na 4 a 5 km (1967)
- vlastník čtyř medailí z mistrovství světa: 1964 (Paříž) bronz, 1965 (San Sebastian) bronz, 1966 (Frankfurt nad Mohanem) stříbro, 1967 (Amsterdam) bronz
- osminásobný mistr republiky ve stíhacím závodě jednotlivců i družstev, trojnásobný mistr republiky v silničním závodě družstev
- držitel čtrnácti československých rekordů

A handwritten signature in black ink, which appears to read 'Jiří Daler'. The signature is stylized and slanted.

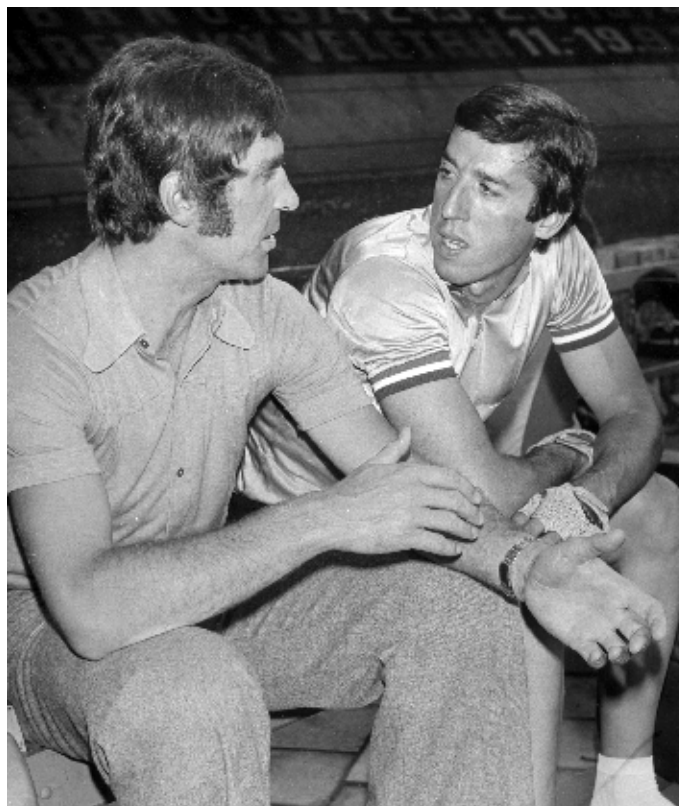
OLYMPIJSKÉ ZLATO S PĚKNÝM VÝLETEM

Rok 1964 se zapsal zlatým písmem do historie české cyklistiky. Nejdříve opanoval májové etapy mezi Varšavou Prahou a Berlínem Jan Smolík. O pár týdnů později v olympijském Tokiu zablýskal zlatým kovem ve stíhačce Jiří Daler. Takový obrovský úspěch nedokázala česká cyklistika do konce tisíciletí ani na začátku dalšího zatím napodobit.

Medailovou žeň odstartoval brněnský cyklista Jiří Daler už před zlatou japonskou olympiádou. Na mistrovství světa v Paříži prohrál jen jednou, v semifinále s Groenem. Boj o třetí místo mezi stíhači byl pak už jasně v jeho režii. „Na olympiádu jsem jel s vědomím, že bych se mezi nejlepší měl opět dostat. Na zlato musím myslet každý, ale faktorů, které mohou ovlivnit závod je spousta. Mně v Tokiu hrálo všechno do karet,“ listuje v paměti Daler. Vzpomínky na boj o zlato jsou stále jasné. „Do poloviny závodu jsem na favorizovaného a namyšleného Itala Ursiho trochu ztrácel, pak se to otočilo. Já dokázal ještě vystupňovat tempo a vcelku klidně dojel pro své první olympijské zlato. Jak se časem ukázalo, zůstalo jediným.“

Kdo by si představoval, že doma u Dalerů má olympijské zlato své honosné salonní místo, mýlí se. Daler se svými medailemi nerad chlubí. Když už je musí vytáhnout, jde skoro najisto. Chvilí zapátrá mezi věcmi, které jsou uloženy v almaře předmětů občasných potřeby a po chvíli hledání vytáhne krabičku s japonskými olympijskými motivy. Medaile má i svou historku. „Víte, má už i svou správnou stužku. Kdysi na jedné besedě jsme si ji s Ludvíkem Daňkem zaměnili. Ani nevím, proč se tak stalo. Po mnoha letech se skoro zázrakem původní stuha objevila. Až nedávno, po Ludvově smrti se všechno podařilo dát do pořádku,“ medaile ale rychle putuje zpět do krabičky, Daler ji zavírá. Hlavou se mu viditelně honí vzpomínky se smutným koncem, odchodem dlouholetého kamaráda.

Vzpomínky na Tokio jsou už hrou na mnohem radostnější notu. „Moc jsem se těšil. Vždyť to byla má první větší cesta do dalekého světa. Když se na to podívám s odstupem desítek let, byl to moc pěkný výlet. Cestovali jsme s Air France a mně to připomínalo etapový závod. Měli jsme snad jedenáct mezipřistání. V Bahrajnu, Saigonu, tam bylo naštěstí ještě před válkou. V Rangúnu jsme museli přespát. Byl to parádní zájezd, trochu mi ale připadalo, že neletíme letadlem, ale jedeme spěšným vlakem. Když jsme do japonské metropole dorazili, jako dnes si pamatuji čísi výrok: Hele,

S Francouzem Daniele Morelonem.

ti Japonci jsou stejní jako my, jen oči mají trochu šikmé... I když cestování bylo předlouhé, my si je dokázali zpestřit různými legráckami. Tehdy se mezi olympioniky hodně táhlo za jeden provaz. Na nedostatek legrace jsme si naříkat rozhodně nemohli.“ Zeptáte-li se Dalera, zda se do olympijského Tokia někdy vrátil, musí odpovědět ne. Cítíte ale, že jej to na „místo činu“ pořád táhne. „Projel jsem později velký kus světa, ale do Japonska jsem se už nevrátil. Před pár lety mě potěšil Pavel Buráň. Přivezl z nějakých závodů v Japonsku videokazetu s obrázky z olympiády. Na obalu můj podpis, jen obrázky, ty se věnovaly více všem jiným cyklistům. I ve stíhačce to bylo stejné, soupeři dostali více prostoru. Olympijské Tokio bylo pro Dalera skvělým odrazovým můstkem. V příštích letech sbíral na světovém fóru jednu medaili za druhou. Žádná však už neměla zlatý lesk. Světový šampionát v San Sebastianu o rok později prosvětlil v soutěži družstev lesk bronz. V šestašedesátém ve Frankfurtu nad Mohanem stříbro

S Antonínem Tkáčem (vlevo).

a o rok později v Amsterdamu bronz. Všechno proloženo řadou domácích titulů, na dráze i na silnici. Pak přišla olympiáda ve vysokohorském prostředí v Mexiku. „Obhajoba? Nejráději bych o ní nemluvil. Člověk nadělá kopanců, které jej mrzí celý život. V Mexiku jsem si hodně věřil. Nadmořská výška? S tou jsem se skvěle srovnal. Jezdil jsem fantastické časy. Jenže dva dny před závodem jsem udělal možná životní chybu. Zašel jsem do sauny. Dnes, při svých znalostech o výkonu moc dobře vím, že to bylo snad na nejhorší, co jsem mohl udělat. Před závodem jsem míval svůj rituál. Tomu vévodila projížďka. Vždy jsem jezdil sám. Proč by mi měl někdo nutit rychlé tempo nebo zase pomalé? Před olympijskou stíhačkou, o níž si mnozí mysleli, že se musí odehrávat pod mou taktovkou, jsem se cítil mizerně. Byl jsem úplně mrtvý a závod to jen potvrdil. Mexiko? Raději o něm nemluvit.“ O dva dny později, když se v Mexiku jela soutěž družstev, to byl opět Daler, na kterého byli všichni zvyklí. „Jezdil jsem klukům dlouhé špice, sil jsem měl na rozdávání. Když se podívám na časy, které jsme jezdili, byly fantastické. Dlouho se nedaly i při využití moderního materiálu srovnávat.“

Mexický propadák měl pro Dalera i další důsledek, trochu s nádechem krutosti. Po olympiádě následovalo mistrovství světa v uruguayském Montevideu. „Cítil jsem se na zlato. To mi ve sbírce chybělo. Jenže na šampionát jsem nejel. Důvod? Vysvětlení se našlo jednoduché: Nemáš formu. Co bys tam dělal!“ Další možnosti reparátu? Nebyly. Proč? Daler totiž dostal nabídku k odchodu do

V debatě s Morelonem.

profipelotonu. Pro tehdejší Československo hodně bouřlivý rok 1969 strávil u profesionálů ve francouzské stáji De Gribaldi.

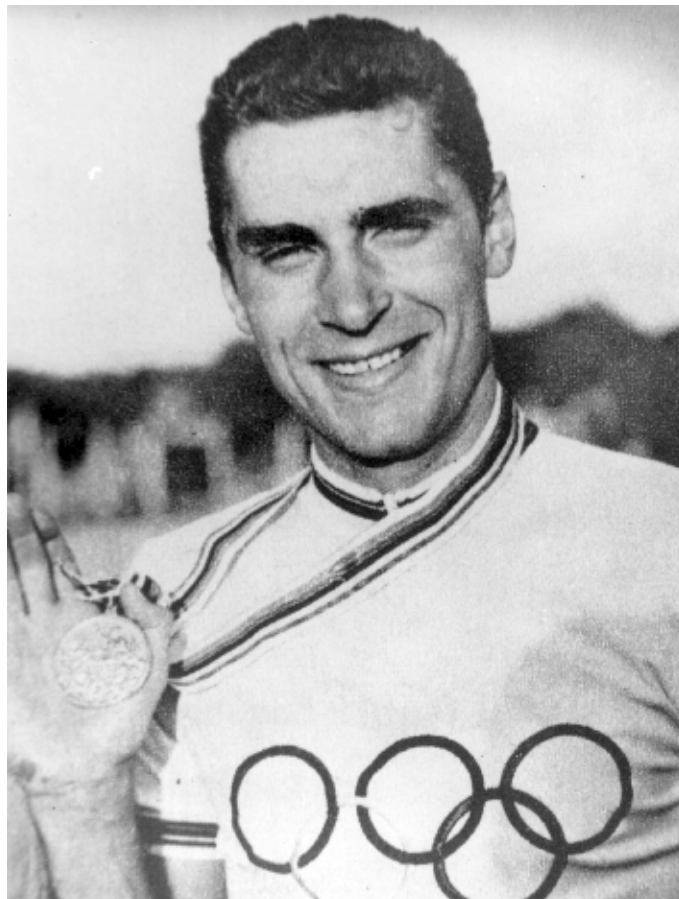
Olympijské zlato sice otevřelo Dalerovi cestu mezi nejlepší cyklisty světa, ale jak se později ukázalo ne nadlouho. „Jako amatér jsem dosáhl skoro všeho. Najednou mi trochu chyběla motivace. Chtěl jsem vyzkoušet něco pro amatérské cyklisty z východního bloku zapovězeného, neznámého. Profipeloton mě vždy lákal. Znal jsem jej ale pouze ze zahraničních časopisů, které jsme si buď někde vypůjčili nebo koupili na závodech venku. Touha vyzkoušet dres profesionála byla velká, chtěl jsem to zkusit. Jména Mercx, Anquetil a další, byla obrovskou výzvou. Když se naskytla šance, kývl jsem.“ Rok v profipelotonu mezi silničáři byl pro Dalera krutou zkušeností. Přesto se úplně neztratil. „Dnes vím, že jsem se měl na některé záležitosti dívat jinak. Jenže takto se s odstupem času díváte na každý svůj počín. Odjel jsem v průběhu roku sedm šestidenních, získal jsem si jméno. Myslím, že bych se právě bodovačkami mohl živit hodně dlouho. Moje vystoupení by pak vypadala jinak.“

Slova olympijského vítěze by se mohla zdát jako hodnocení neúspěšného roku. Daler startoval na mistrovství světa a dojel do cíle. To se podařilo českému cyklistovi až o osmadvacet let později. Měřil síly s tehdejší bezkonkurenční jedničkou Mercxem. Ten na Dalera asi vzpomíná s bolestnou grimasou. „Při závodě za derna mi upadl mému vodiči pedál a poslal Mercxe k zemi. Eddy pak po hrůzostrašném pádě ležel pět týdnů ve špitále. Já jsem měl štěstí.

Kaskadérským manévrem jsem se pádu vyhnul.“ Zranění a pády se nevyhnuly ani Dalerovi. Nejkurióznějším snad ten z třiašedesátého, kdy cestou na trénink drže jednou rukou řídítka, vjel do díry a podlomila se mu „řídící“ ruka. „Vyválel jsem se pořádně. Dorazil jsem na velodrom, tam dvě hodiny poležel a jel domů. Znovu na kole. I když jsem močil čtyři dny krev a lékaři slíbili další den operaci, všechno se to samo upravilo. Rozhodně jsem to dlouho za vážné zranění nepovažoval. Další tři týdny jsem nesměl na kolo. Pak mi zbylo na přípravu na světový šampionát asi dvacet dní,“ zavzpomíná Daler a dodá ještě jednu pikantnost. „Víte, kdo mě sbíral ze silnice? Broňa Danda, tehdejší brněnská hokejová hvězda. Mnohokrát jsme to později vzpomněli a zasmáli se.“ Další velkou zkušeností byl start na nejdelším závodě na světě, populárním Bordeaux–Paříž. Na necelých šest stovek kilometrů dlouhý závod tehdy dostalo odvahy pouhých třináct cyklistů. Daler skončil osmý. „Mohlo to být i lepší. Po dvě stě sedmdesáti kilometrech jsme pokračovali za vodiči na speciálních strojích. Já měl trochu smůlu. Můj vodič asi chtěl vyhrát a hned v prvních kilometrech mě doslova uštvál. Byl ješitný, vůbec mu nevadilo, že jsem byl za chvíli úplně mrtvý. Sice jsem se na posledních sto kilometrů vzpamatoval, ale na lepší než osmé místo to nebylo. Zážitek to ale byl vynikající.“

Na účinkování v profipelotonu dostal doma Daler roční dovolenou. Když se vrátil domů, situace ve státě byla už jiná. Totalitní režim nabíral razantně na dechu. „Měl jsem přitom nabídku k prodloužení kontraktu. Za rok jsem získal obrovské množství zkušeností. Ty jsem mohl začít využívat. Navíc celoroční obrovská dřina, kterou jsem jako dráhař mezi silničáři musel podstoupit, přišla vniveč. Bylo to moc kruté. Přitom jsem věděl, že výsledky by přišly. Měl jsem třicet let, ale v šestidenních bych se chytal ještě pěkných pár roků.“ Marné byly sliby vedoucích představitelů ČSTV. Neměj obavy, dopadne to dobře, utvrzovali. Bohužel to nedopadlo. „Všechno to byla faleš. Vždycky se najednou objevila nějaká potíž. Já tedy nuceně skončil,“ zavzpomíná Daler s hořkostí v hlase. „Na jaře jsem dostal pozvání do Alžíru. Na startu Anquetil, Aktiv, Poulider, Brache a další. Prostě třináctka nejlepších dráhařů světa. Ovál byl obklopen diváky, já věděl, že je to můj poslední závod. Konec aktivní kariéry.“

Plány měl obrovské. Lákala ho „Stará dáma“ a další prestižní závody. Především na dráze. „Z Tour de France jsem obavy neměl. Objel jsem vcelku slušně závod Okolo Švýcarska se všemi vyhlášenými alpskými kopci. Proč bych se měl ztrácet na Tour? V kopcích bych na to asi moc neměl, se svou vypasenou postavou to ani

Zlato z Tokia 1964.

jiné nemohlo být, ale zbývající etapy ztracené dopředu nebyly. Navíc jsem mohl myslet i na spurt, dráhařský základ a rychlost mi nechyběly,“ zdůrazňuje Daler, který prožil v profipelotonu Mercxovu éru. „Ať se díváte na světovou špičku jak chcete, vždy z ní někdo vyčnívá. V posledních letech to byl Američan Armstrong. Jen těžko si dovedeme představit, co všechno si musel v boji s rakovinou prožít. Co předváděl na závodech v kopcích je neuvěřitelné. Přitom měl kolem sebe řadu skvělých jezdců. Vezměte jenom Němce Ulricha, cyklistu nejvyšších kvalit, přesto se nedokázal proti Američanovi prosadit.“

Dnešní pohled na nejprestižnější závody profesionálů? Všudypřítomný hon na cyklisty se mu zdá nedůstojný. „Dopink? Neměl by být. Mohu srovnávat. Jezdil jsem v dobách, kdy byly antido-

pingové kontroly v plenkách. Ti nejlepší dopovat nepotřebovali. Cyklisté v dalším sledu pořád zkoušeli, jak se těm lepším dostat na kobytku. Sahali tedy po podpůrných prostředcích. Nejmarkantnější to bylo na různých v té době velmi populárních kritériích. Bylo přihlášeno třeba přes sto závodníků. Jakmile se rozkřiklo, že se objeví antidopinkoví komisaři, a to se skoro nikdy nejutajilo, stálo na startu třeba jen polovic borců. Proč se najednou rozhodli nstartovat? Odpověď je docela jednoduchá. Měli nasypáno. V profipelotonu jsem se s dopinkem samozřejmě potkal. Byli na to v týmech vyhlášení specialisté, většinou maséři. Přišli a nabízeli. Bylo na každém, zda se odhodlal si něco vzít či nikoliv. Rozhodně nikoho nenutili. Dnešní infúze, krevní dopink a další, s tím jsme neměli nic společného. Můj dopink? Jezdil jsem do té doby, než to zakázali, na kafe. To mě dokázalo pořádně vyburcovat,“ přiznává dopink „v plenkách“. „Nechápu však, že dnes do sebe rvou EPO, hrají si sice díky velkým výsledkům na slávu, jenže si také někdy podepisují úmrtní oznámení. Velká škoda, že tohle svinstvo široce kontrolují jen cyklisté a lyžaři.“ Při slovech o dopinku se Dalerovi také vybaví olympijské Tokio a záhadné „zmrtvýchvstání“ Itala Ursiho, finálového protivníka. To vzbudilo podezření soupeřů. Dožadovali se dodatečné kontroly, kterou ale pravidla umožňovala jen ve výjimečných případech... Vše měl v rukou šéf cyklistické federace Adriano Rodoni. Ten řekl jasné ne testu svého krajana. „Ursi měl podobných dopinkových průšvihů více. V pozdějších letech byl takový odulý, nemocný se srdcem, doplatil na to...“

Daler měl svou filozofii dopinku. „Jedl jsem všechno a s chutí. Moc jsem se neomezoval. Spíše jsem se přejídal, to byl můj dopink. Když před jedním ze silničních závodů viděl Smolík, co si všechno rvu do kapes, jen kroutil hlavou. Jeho nevěřící slova si pamatuji dodnes. Máš velkou spotřebu a malý výkon.“

Daler začínal s cyklistikou vlastně načerno, nebyl totiž nikde registrován. Mateřským klubem byly Žabovřesky, posléze stál u zrodu brněnského Favoritu. Tomu byl s výjimkou vojenského dvojroku v Dukle, odkud ho po základní službě vyřadili jako neperspektivního, dlouho věrný. „Chodil jsem normálně do práce. Dělal jsem technika a měl výhodu v podobě refundací na trénink. Dvakrát týdně tři hodiny. To bylo všechno. Ve Favoritu tehdy dělali rozumní lidé, když už moje cestování po závodech bylo neúnosné, přišli s chytrým řešením: Musíš do Dukly, jinak to dál už nepůjde. Byl jsem tedy vojákem.“ Po skončení kariéry se stal trenérem v Dukle Brno. Zprvu jezdil s kluky na kole a dával jim pěkně zabrat, později už raději volil volnější tempo. „Musel jsem být rád, že mohu u kola

zůstat. Nálepka profesionála v té době velkou výhodou rozhodně nebyla.“ Později se stal asistentem Bartoníčka u silniční reprezentace, měl nabídky z Kanady a Španělska. Zůstal věrný domovu. V triadevadesátém trénoval snad nejsilnější český národní celek. Bílek mu vyhrál Závod míru, Tesař skončil třetí na mistrovství světa. Silničáře vystřídali dráhaři, jenže tam se mu nedařilo podle svých představ. „Největší brzdou byly především špatné lidské vztahy. Ty hodně změnily mé trenérské představy,“ odbude poslední reprezentační angažmá, které bylo ozdobeno bronzem v ME dvojic. Po krátké pauze se vrátil zpět do Favoritu, kde trénoval kadety. „Současné úspěchy v profipelotonu jsou dílem dřívějšího systému vrcholového sportu. Ten jsme coby komunistický přežitek rychle rozbourali a dnes se ho s obrovskými potížemi snažíme uvést znovu do života. Základy a principy dřívější práce s mládeží úspěšně využívají v cyklistice silných zemích. My jsme na prahu nové cesty. Nejdříve musíme pro cyklistiku nadchnout mládež, ta na cyklistiku trochu pozapomněla,“ posteskuje si držitel jediného českého cyklistického olympijského zlata.

text: Bohumil Maláček, foto: archiv

JAROSLAV JIŘÍK

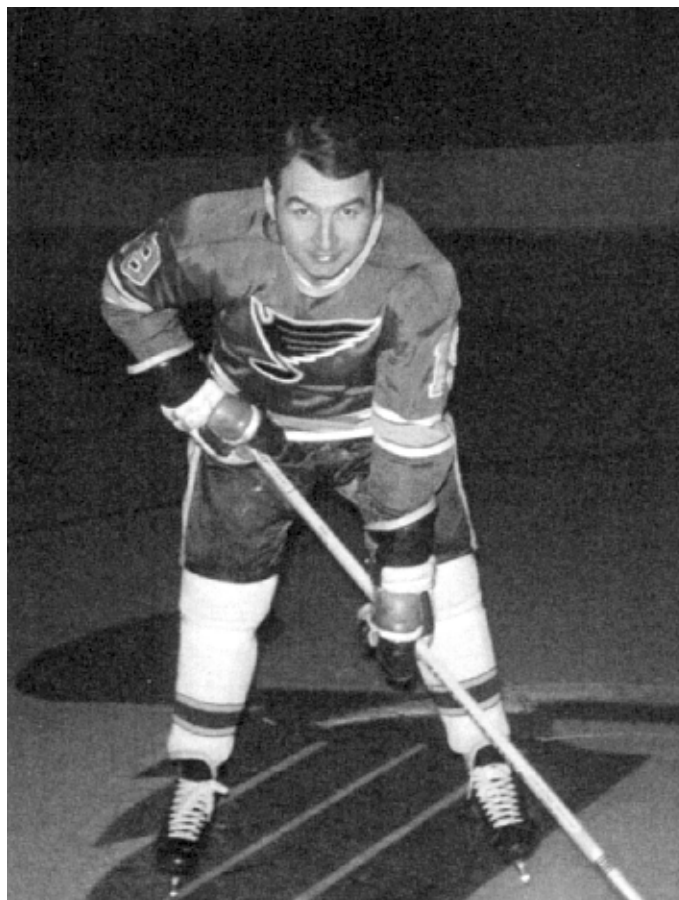
narozen 10. prosince 1939 ve Vojnově Městci

- účastník 10 světových šampionátů v letech 1959 a 1960, 1963 až 1969, třikrát startoval na zimních olympijských hrách: 1960 ve Squaw Valley, 1964 v Innsbrucku a 1968 v Grenoblu
- stříbrný medailista z mistrovství světa 1965 v Tampere, 1966 v Lublani a 1968 v Grenoblu
- stříbrný z olympijských her 1968 v Grenoblu
- bronzový z mistrovství světa 1959 v Praze, 1963, ve Stockholmu a 1964 v Innsbrucku
- bronzový z olympijských her 1964 v Innsbrucku
- v reprezentaci odehrál 134 utkání a vstřelil 83 branek
- šestinásobný mistr republiky: v sezoně 1959/1960 v dresu Kladna, 1961 až 1966 v dresu Rudé hvězdy Brno, později ZKL a Zetor Brno

- hráčská kariéra: 1951-1961 Kladno, 1961-1975 Rudá hvězda, ZKL a Zetor Brno, 1969/1970 profesionál v zámořské NHL v týmu St. Louis Blues

- v první lize odehrál 17 sezon, ve kterých vstřelil 300 branek
- nejlepší ligový střelec v sezoně 1968/1969 se 35 brankami
- člen klubu hokejových střelců s 383 brankami

- trenérská kariéra: 1975-1977 a 1980-1982 Kometa Brno, 1977-1979 reprezentace Švýcarska, 1979/1980 Luzern, 1980-1984, Nitra, 1984/1985 Plzeň, 1985/1986 Liptovský Mikuláš, 1986-1989 mládež Komety, 1989/1990 Štýrský Hradec, 1990-1992 Stuttgart, 1992-1995 Nitra, 1995-1997 junioři Komety
- v současné době spolupracuje při vyhledávání talentů pro zámořskou agenturu ISA (International Sports Advisors)

A handwritten signature of Jaroslav Jiřík in black ink. The signature is stylized and cursive, with the first letter 'J' being particularly large and prominent.

NERAD PROHRÁVAL

Nejen v zápasech, ale i na tréninku, při kartách, prostě at hrál cokoliv. Byl tím doslova posedlý a běda, když měl pocit, nebo nabyl přesvědčení, že se někdo fláká či nedává do boje všechno potřebné, tolik co on. „S touto vlastností jsem se asi narodil a provází mě stále. Prostě nerad cokoliv prohrávám a abych něco vzdal, to nikdy nepadá v úvahu,” potvrzuje Jaroslav Jiřík, jedna z legend československého a brněnského hokeje. „Stejně je to s uměním střílet góly. Musíš u toho hodně přemýšlet, ale nesmí chybět střelecký instinkt, prostě čich na góly. Dá se na tom pracovat, ale ti nejlepší to mají v sobě,” konstatuje.

Když povolal trenér Vlastimil Sýkora nadějný dorostenecký útok Josef Vimmer, Jindřich Karas, Jaroslav Jiřík do ligového mužstva SONP Kladno, bylo jim sedmnáct let a všichni odstartovali dlouhou hráčskou kariéru. Ale jen Jaroslav Jiřík, řečený „Brambor“, to dotáhl do reprezentace a stal se prvním Evropanem, který hrál v zámořské NHL. „Přezdívku Brambor mně přišel – dnes už nebožtík – Standa Bacílek hned v úvodu mého působení v kladenském áčku. Hráli jsme na tréninku a Standu zaujalo moje postavení u branky, kterým jsem otravoval obránce s gólmány a ze skrumáží dával góly. „Motáš se tam jako brambora, ale je to dobrý,” pravil jednou Standa a bylo to. Obrana neexistovala, všichni se toho chytili, za krátký čas mě tak oslovovala celá tehdejší liga a zůstalo mně to dodnes,” vysvětluje původ přezdívky Jaroslav Jiřík.

Narodil se ve Vojnově Městci, v poslední moravské dědině na Vysočině, kam se maminka uchýlila k rodičům, když Němci v roce 1939 zabrali pohraničí a Jiříkovi museli opustit Karlovy Vary, kde byl otec Jiřík četníkem. „Tátu přeložili na Kladno, a než dostal byt, zůstala máma rok ve Vojnově Městci, kde jsem se narodil, takže jsem vlastně Moravák,” jako vždy zdůrazňuje s úsměvem Jaroslav Jiřík své moravanství. Hokejovou kariéru zahájil na Kladně, které dlouhé roky vychovávalo výborné hokejisty. Zakládalo si na vlastních odchovancích, kteří až na několik výjimek zůstávali klubu a městu věrní po celou kariéru. Mezi ty, kteří odešli, a už se nikdy nevrátili, patří i Jaroslav Jiřík. „Kladeňáci si to zavinili sami,” vzpomíná po letech a vysvětluje proč se z něj stal Brňan: „Po ukončení studia na fakultě tělesné výchovy Karlovy univerzity jsme museli – společně s Ludkem Bukačem, hráčem pražské Sparty, reprezentantem a později trenérem národního mužstva – na dva roky na vojnu a oba jsme chtěli jít do brněnské Rudé hvězdy. Jenže

při výběru branců, kterém se sešli všichni trenéři vojenských hokejových týmů republiky, oznámil Vladimír Bouzek, trenér Komety, která byla první na „tahu“, že chce jen mne a ostatní hráče ať si kluby rozdělí jak chtějí, takže Bukač skončil v Jihlavě. Kladnu se to nelíbilo, funkcionáři tušili, že bych se také nemusel vrátit a nechali se slyšet: „Ještě v Brně nejsi!” Domluvili se s Antonínem Haukvicem, trenérem Dukly Litoměřice, která tenkrát hrála první ligu, že tam narukuju a po dvou letech se jistě vrátím. Na kladenské vojenské správě zajistili, že můj povolávací rozkaz měl směr Příbram. Nic jsem netušil a myslel si, že je to přijímač Rudé hvězdy, ale byl to omyl. Naštěstí jsme ve stejný čas zahajovali v Praze soustředění národního mužstva, tak jsem vzal povolávací rozkaz a mazal do pražské Stromovky, kde bylo tehdy ústředí Rudé hvězdy. Tam k překvapení jejich a také mému zjistili, že ze mne Kladno udělalo kapitalistický živel a měl jsem skončit u nějaké trestné nebo pracovní jednotky, ze které by si mě ovšem vytáhly Litoměřice, takový byl plán. Můj povolávací rozkaz skončil v koši a na nový jsem putoval do Brna. Dostal jsem na kladenské bafuňáře pořádný vztek a oznámil, že se nikdy nevrátím.”

Tím ovšem „kladenská anabáze“ pro Jaroslava Jiříka neskončila. Po roce vojny v Kometě politici sportovní tělovýchovné jednoty Rudá hvězda zrušili a v létě 1962 musel klub hledat nového „majitele“. Zájemci byli v Brně dva: Královopolská strojírna a ZKL, tehdy gigantické strojní podniky. Královopolská chtěla navázat na dlouhou historii hokeje v Králově Poli, což jí dávalo určitou výhodu, ale vedení ZKL bylo rychlejší a šikovnější. Už sedminásobný mistr republiky skončil v Líšni, v továrně na výrobu traktorů, která se časem přejmenovala na Zetor. „Druhý rok vojny jsem ‚doklepal‘ coby hráč v civilním oddílu, což jaksi prošlo, i když to nebylo jednoduché, ovšem po skončení vojny nastal ‚šrumeček‘. Kladno cítilo šanci, vědělo, že ‚zadýzlovat‘ už nemůžu a chtělo, abych se vrátil. Funkcionářům jsem řekl, že stále platí mé rozhodnutí – na Kladno už se nikdy nevrátím, na což odpověděli: ‚Když se nevrátíš, společensky i sportovně tě zničíme!‘ Začali na tom pracovat a chytili se hned první příležitosti. Jenže narazili a pro některé lidi to mělo nepříjemné následky,” vybavuje si Jaroslav Jiřík a pokračuje: „Spolužáci z kladenského gymnázia se rozhodli, že musíme oslavit pět let od ukončení studia. Sešli jsme v jedné restauraci v sousedních Lidicích a protože jsem nebyl ‚padlej na hlavu‘, dal jsem si k večeři jedno pivo a dál pil minerálku. Asi kolem půlnoci jsme se rozhodli skončit, a když jsem naložil pár spolužáků do auta, ještě jsme se nerozjeli a už jsem viděl červené světlo. Čekali na mě místní strážci ‚veřejné bezpečnosti‘, které na mne poštval jejich

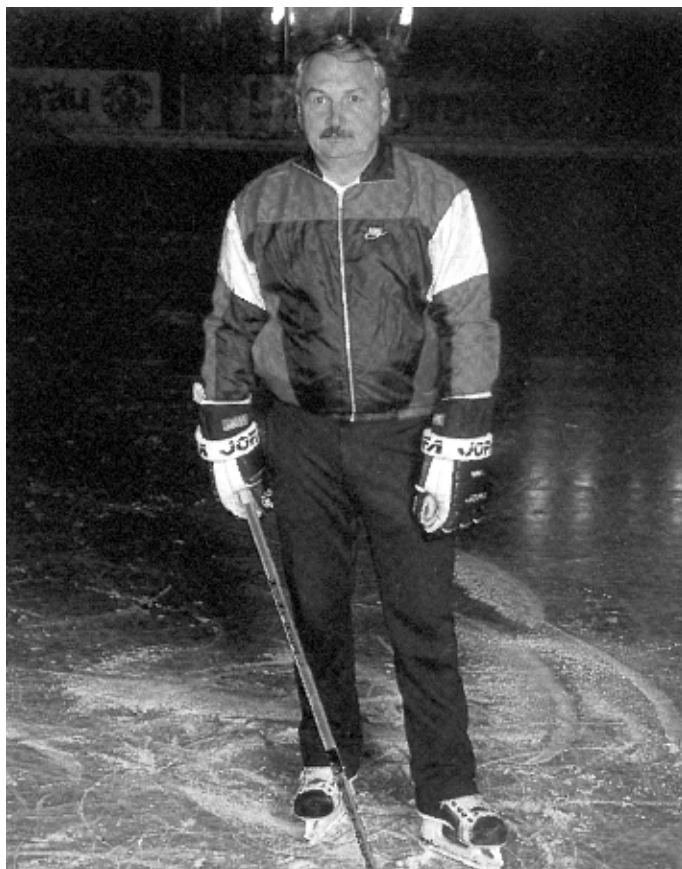

Jiřík v roli bránícího hráče v utkání s ruským týmem.

šéf a navíc předseda kladenského hokeje. Dali mně dýchnout do trubičky, která se k jejich překvapení ani nezazelenala. Jen jsem slyšel, jak si povídají, že tam nic není. Vydali se na poradu a dostali povel: ‚Znovu!‘ Zřejmě s dodatkem, že to musí být zelený. A ejhle, také, že jo. Sbalili mě na záchytku, kde jsem musel chodit po čáře, makat si prstem na nos, což jsem k jejich nelibosti hravě zvládal. Přesto mě tam nechali do rána, přičemž zaměstnanci, kteří mě znali, z toho měli šok, ptali se, co se děje a jen nevěřičně kroutili hlavami. Ráno jsem podepsal protokol a okamžitě podal stížnost. Případ vyšetřovala policejní inspekce a náčelníka, který akci řídil a vymyslel, to málem stálo místo, ale nakonec ho jen přeložili do jiného města. Kladno se ovšem zaseklo a skoro až do Vánoc jsem nehrál. Naštěstí mě potřebovala reprezentace a po jednání svazových funkcionářů jsem se stal hráčem ZKL. Moje cesta do Brna

nebyla opravdu jednoduchá,“ uzavírá problémy s přestupem Jaroslav Jiřík.

S pověstnou trojnožkou (dvě nohy a hokejka na ledě) byl i nadále v prostoru před brankovištěm postrachem všech soupeřů. Dokázal perfektně ze vzduchu sklepávat puky vysílané obránci od modré čáry a víc mu vyhovovaly lehké střely, než nechyatelné bomby. V sedmdesátých letech se hokej nehrál ještě tak tvrdě a důrazně jako v současnosti, kdy se obránci s útočníky před vlastním brankářem moc nemazlí a nekompromisně před ním čistí prostor. To Jaroslavu Jiříkovi vyhovovalo. „Tehdy to měli beci se mnou těžké. Když si mě u branky nevšíмали a inkasovali gól, dostali od trenéra vynadáno, že mě neuhlídali. No a když se mě snažili od branky vytlačit, nebylo těžké sebou praštit na led a čekat, jestli sudí zapíská foul, což se také většinou stalo, taková byla pravidla. Hříšník šel na trestnou lavici, hráli jsme přesilovku, a když se nám podařilo vstřelit gól, zase dostal vynadáno,“ vzpomíná Jaroslav Jiřík na trápení obránců, které s ním měli.

Jiřík při trenérském angažmá ve Švýcarsku.

Také Jaroslav Jiřík se titulu mistra světa či olympijského vítěze nedočkal. „Naším prokletím byli Rusové, tehdejší sborná Sovětského svazu, ale někdy také Švédové. V jedenašedesátém ve Švýcarsku jsem nebyl, o rok později jsme byli ‚solidární‘ s východními Němci, kteří nedostali vízum do Ameriky, Rusové se rozhodli šampionát bojkotovat a my jsme se samozřejmě museli přidat. Ve třiašedesátém ve Švédsku jsme skončili třetí o bod za Ruskem a Švédskem, přičemž naše výhra nad Tre kronor připravila o titul Seveřany, kteří dokázali Rusy porazit, zatímco my jsme s nimi neuspěli o dvě branky (1:3). Na olympiádě v Grenoblu jsme je dokázali o gól porazit, ale po osmi letech jsme prohráli - o branku - s Kanadou, a to nás stálo titul mistra světa a navíc jsme přišli o zlatou olympijskou medaili. K obojímu nám stačilo ‚s javorovými listy‘ remizovat. To stejné se opakovalo v další sezoně, v roce

1969 ve Švédsku, kde jsme skončili třetí za Rusy a Švédy, přičemž všechna mužstva měla šestnáct bodů. V politicky motivovaných bitvách jsme porazili dvakrát sbornou, národ po srpnové okupaci v roce 1968 jásal, ale Seveřané nám oplatili třiašedesátý rok a dvěma výhrami nám znovu vzali titul. V posledním vzájemném zápase nám k němu stačilo remizovat, ale prohráli jsme o gól. Utkání jsem pro svalové zranění nedohrál, ale našťavý jsem byl stejně jako ostatní. Doma nám to lidé odpustili, nevadilo jim, že jsme nepřivezli zlaté medaile, důležité byly dvě výhry nad reprezentací okupační mocnosti,“ vybavuje si dávné bitvy Jaroslav Jiřík.

Na zmíněném šampionátu ve Stockholmu se několik našich hráčů rozhodlo protestovat proti okupaci tím, že si na dresech zalepili hvězdu, která „zdobila“ českého lva místo tradiční korunky. Za iniciátora protestu byl považován právě Jaroslav Jiřík, který k tomu říká: „Byla to doba plná emocí, bezmocnosti a beznaděje, národ v té době ještě protestoval, a tak se nás několik tímto spíš symbolickým způsobem přidalo. Vím určitě, že nás bylo pět, hvězdu měli zalepenou také Jarda Holík, gólman Vlado Dzurilla, mám pocit, že ještě Honza Havel, ale dnes, po víc jak třiceti letech, už si nejsem jistý, kdo byl poslední. Když jsme se vrátili domů, politická situace ještě nebyla tolik krizová jako postupem času, ale bylo to na hraně. Na vedení hokejového svazu jsme absolvovali na téma zalepené hvězdy pohovor, při kterém jsme to všelijak vysvětlovali, a upřímně řečeno, žádní hrdinové jsme nebyli. Celá záležitost nakonec jaksi vyšuměla, šlo to do ztracena, jen Jarda Holík, coby voják z povolání, měl - pokud vím - nějaké potíže, ale zvládl to. Ironií ovšem je, že nyní, po změně režimu, jsem si v různých rozhovorech s tehdejšími spoluhráči občas přečetl, že také dotyčný měl zalepenou hvězdu, a už se mně zdá, že to bylo málem celé mužstvo. To mě celkem pobavilo, ale budiž, je to každého věc.“

V létě roku 1969 podepsal Jaroslav Jiřík profesionální smlouvu s klubem NHL Saint Louis Blues, který v roce 1967 společně s dalšími pěti americkými mužstvy rozšířil slavnou NHL ze šesti na dvanáct týmů. Před ním se pokoušeli prosadit v zámoří švédské hvězdy Sven Tumba Johansson a Ulf Sterner, ale neuspěli. „Neměli to snadné, klubů bylo jen šest, a i když čtyři měly působit v Americe, hráli v nich jen Kanadané“, vysvětluje Jaroslav Jiřík, proč se Švédům vstup do slavné soutěže nepodařil. K získání angažmá říká: „Vedení Saint Blues na mě, a také obránce Josefa Horešovského, dostalo tip od pátera Bauera, kouče amatérských výběrů, které vozil na světové šampionáty a také od obránce Toronta Carla Brewera, který hrál za Kanadu na mistrovství světa v šedesátém sedmém roce ve Vídni. Vedení klubu s námi před-

JAROSLAV JIŘÍK

Jaroslav Jiřík v dresu Zetoru.

běžně jednalo na Vánoce v roce 1968 v Kanadě, kde jsme byli na turné a v létě další rok jsem smlouvu podepsal. Předtím se ale musel vyřešit ještě „malý“ problém: v té době mně zbývalo do třicátky, což byla hranice, od které se tehdy mohlo odcházet do zahraničí, několik málo měsíců, a kdyby se funkcionáři zasekli, nikam bych nejel. Vedení svazu to vyřešilo chytře, rozhodlo, že mně „předčasně“ uvolní, ale dalo si podmínku, že Američané umožní profesorovi Kostkovi, který vedl s Jaroslavem Pitnerem reprezentaci, účast na tréninkovém kempu mého nového klubu před zahájením soutěže. Manažer Saint Louis Fletscher souhlasil a měl jsem

vyhráno. Pepík Horešovský, který byl o sedm let mladší než já, měl smůlu, zůstal doma.“

„Jaké to bylo v zámoří? Především nesmírně náročné zvykat si ve třiceti letech na jiný styl hokeje, rozdílné myšlení atd. Navíc měli v Saint Louis skvělé mužstvo, které v té době vedl slavný kouč Scotty Bowman. Hráli v předcházející sezóně finále Stanley Cupu, ve kterém neuspěli s Montreal Canadiens, což se opakovalo i za mého působení v klubu. Za Blues hráli výborní hráči: potkal jsem se s gólmanem Plantem, dále Berensonem, Ungerem, Federkem, Arbourem, Brianem Sutterem, což jsou dnes zámořské legendy. Dostat se do sestavy bylo těžké a část sezony jsem strávil na farmě v Kansasu. Když začalo play off, povolali mě k několika zápasům zpět, ale ještě předtím jsem se v New Yorku oženil a s manželkou nás to táhlo domů. Dohodli jsme se, že pokračovat nebudu a do další sezony už jsem také nenastoupil. Letenky byly sice připravené, ale po vzájemných konzultacích s vedením klubu, které mně naznačovalo, že bych zahájil nejprve na farmě, jsem celou „misí“ v zámoří uzavřel.“ Hráčská kariéra Jaroslava Jiříka tím ale neskončila: „Chtěl jsem hrát v západní Evropě, ale to už se zase nesmělo, začala tvrdá normalizace, která postihla na řadu let i sportovce, a to znamenalo návrat do Komety, ve které jsem skončil až v roce 1975, a poté následovala trenérská dráha.“

text: Jaromír Meixner, foto: archiv

JINDŘICH A JAN POSPÍŠILOVÉ

Jindřich narozen 23. března 1942, Jan 25. dubna 1945 v Brně

- dvacetinásobní mistři světa, 4x stříbrná a 1x bronzová medaile
- dvanáctinásobní vítězové Evropského poháru
- Králové československé cyklistiky 1968, 1969, 1970, 1972, 1975, 1979, 1987, 1988
- trofej Fair play čs. cyklistiky: Jindřich 1974, oba 1977 a 1982
- nejlepší čeští cyklisté století
- nejlepší sportovci Československa 1979

Jan Pospíšil
Jindřich Pospíšil

SPORTOVNÍ SÍŇ SLÁVY MĚSTA BRNA

NEOPAKOVATELNÁ ZLATÁ SÉRIE

Když se řekne kolová, vybaví se každému automaticky jména bratrů Jindřicha a Jana Pospíšilových, dvacetinásobných mistrů světa v tomto odvětví.

Po boku trenéra Rudolfa Hartha proslavili Československo, Brno, Královopolskou strojírnu, jejíž barvy hájili po celé čtvrtstoletí společné závodní činnosti a přispěli výrazně i k popularitě kolové. Není divu, obsadit dvacetkrát světový trůn se nikomu jen tak nepodaří a pokud se někdo domníval, že v kolové padají medaile samy do klína, takže šlo o záležitost mnohem snadnější než v jiných sportech, přesvědčily ho šampionáty následující po odchodu Jindřicha a Jana ze světové scény o opaku. Porážet po celé čtvrtstoletí soupeře a dobývat nejvyšší mety totiž dokáží jen lidé sportovně vyzrálí, patřičně houževnatí, ochotní kráčet za svým cílem bez ohledu na dřinu s tím spojenou. Ostatně vedl Hartha a Pospíšilů se ve zmíněných letech také potýkalo s překážkami a mnohdy už dění naznačovalo, že trikotů s parádními pruhy v barvách duhy nebude zakulacený počet. Jenže kdo tehdy pochyboval, musel později uznat, že „Pospece“ moc dobře neznal. Kolové se napřed upsal starší Jindřich. Po boku Jaroslava Svobody sbíral snadno domácí tituly a páru se slušně dařilo i na mistrovství světa. Po stříbrné a bronzové medaili však přišla v roce 1963 Basilej a návrat se čtvrtým místem přiměl trenéra Rudolfa Hartha k rozhodnutí dát dohromady bratrský pár. Tehdy devatenáctiletý Jan se do té doby věnoval krasojízdě. Zdaleka ne každý považoval toto rozhodnutí za rozumné s ohledem na to, že Honza se s kolovou teprve začal seznamovat a nikdo nemohl předem vědět, za jak dlouho bude schopen bojovat o přední světové příčky. Harth, jenž oběma od mládí nahrazoval předčasně zemřelého otce, však věděl svoje a jako obvykle, ani tentokrát nejenže neustoupil, ale stupňoval tréninkovou dřinu tak, aby byli bratři schopni absolvovat premiéru už na podzim 1964 v Kodani. Podařilo se a výsledek předčil očekávání – stříbrné medaile. „S čtyřnásobnými mistry světa bratry Buchholzovými z Německa, kteří nakonec vyhráli i tento turnaj, jsme dokázali remizovat 3:3 a další ztrátou byla už jen druhá remíza s Francouzi Wolfem a Boerlingem 4:4. Ze soutěže jsme vyšli bez porážky, což byl úspěch a také povzbuzení pro příští rok, kdy dějištěm šampionátu byla Praha,“ komentuje kodaňské boje Jindřich.

V našem hlavním městě se už podařilo vybojovat titul v roce 1948 do té doby nejlepším československým hráčům Sedláčkovi

a Danešovi, snad i proto byla o sedmnáct let později atmosféra v hale Sparty na Letné nalaďena optimisticky a průběh dokonce předčil očekávání. Pospíšilové prošli turnajem bez jediné ztráty, bratry Buchholzovy porazili 5:3 a neméně těžký byl i duel s Martinem a Dusinem z NDR (6:5), naopak proti Dánům Olsenovi a Hosthavenovi, resp. Švédům Lobelovi a Adsjomovi si výsledky 14:1 a 11:0 řádně vylepšili skóre. Hala jákala, lidé si dali záležet, aby vítězství náležitě oslavili, Harth však počkal, až opadla vlna radosti a mistry rychle vrátil zpět na pevnou zem. „Měli jste výhodu domácího prostředí, navíc ve váš prospěch rozhodl jediný gól proti Martinovi a Dusinovi, aby se tedy dalo tvrdit, že jste nejlepší na světě, musíte mistrovství vyhrát přesvědčivěji a hlavně i na půdě soupeřů,“ dal si na účinnosti svých argumentů záležet Harth a v dalších letech se také potvrdilo, že poměr sil tehdy ještě zdaleka nebyl nakloněn na stranu Brňanů tak, jak snad mohl naznačit první velký úspěch.

Rok po Praze viděl Kolín nad Rýnem německý triumf, nejvýš stáli Martin s Dusinem, druzí byli Wenzel s Bittendorfem a až třetí Pospíšilové. V roce 1967 ve švýcarském Badenu byli Jan s Jindřichem druzí za Wenzelem a Bittendorfem, ale dál už nastal čas kralování svěrenců věčně usměvavého Rudolfa Hartha. Zlatá šňůra pokračovala v německém Kasselu, kde obhájce titulu a jeden z nejlepších hráčů historie kolové Werner Bittendorf pronesl památná slova: „Pospíšilové dovedou dát do hry rychlost, sílu i techniku, mají neuvěřitelnou kondici, udrží vysoké tempo až do konce každého turnaje. Přehrávají všechny a jsem přesvědčen, že hodně dlouho nenajdou přemožitele.“

Čtrnáct po sobě následujících triumfů Bittendorfova slova plně potvrzovala. Některá prvenství byla „čistá“, bez jediného klopýtnutí, jindy se objevily dramatické zápletky, ale nakonec zlato i duhové trikoty putovaly opět do Brna.

V roce 1982 však německý Wiesbaden znamenal vybočení z vyjeté stopy, přičinili se o to bratři Steinmeierové, kteří svůj triumf zopakovali i o rok později ve Vídni. Janovi a Jindřichovi nastaly krušné chvíle, začaly se ozývat hlasy volající po střídání. „Nebylo nám z těch řečí dobře, ani náhodou jsme však nemohli souhlasit s tím, že máme vyklidit pole bez boje. Naše odpověď tedy zněla zcela prostě – najdeme-li doma přemožitele, pak samozřejmě nemáme na mistrovství světa co dělat. Pokud ne, tak naopak není důvod nepokračovat, i když je nám jasné, že na světovém šampionátu už možná někomu lezeme na nervy,“ vzpomíná na začátek osmdesátých let Jindřich. O prvenství královopolského páru v domácím mistrovství nebylo nadále pochyb, takže ve star-

S trenérem Rudolfem Harthem.

tovní listině mistrovství světa nedocházelo, pokud šlo o jména československých reprezentantů, k nelibosti mnohých účastníků, k žádným změnám.

Bráchové sice pole nevyklízeli, ale leta smazat nešla. Když se museli ve Vídni 1983 podruhé smířit se stříbrem, bylo Janovi osmatřicet a Jindrovi jednačtyřicet. Elánu i síly měli na rozdávání, ale přibyl i nějaký kilogram na váze. „Trénink už víc bolel. Když jsme ladili formu na mistrovství světa, přišly na řadu i stovky kilometrů naježděných na silnici,“ připomíná nelehké období Jan. Do francouzského Schiltingheimu odjížděla v roce 1984 brněnská trojice s odhodláním Steinmeierům vše vrátit, což se také podařilo, stejně jako o rok později ve švýcarském St. Gallenu. Když bylo v roce 1985 titulů sedmáct, přestávaly být úvahy o dvacítce utopií a neskutečně odvážný cíl měl už reálnější podobu.

Západoněmecká kolová mezitím vyslala do bojů nové trumfy, bratry Kingovy, také oni se však jak v belgickém Genku, tak i v dánském Herningu museli spokojit se stříbrem a ve světě kolové se už nehovořilo o ničem jiném, než o tom, že útok Pospíšilů na jubilejní mistrovský titul uvidí v roce 1988 německý Ludwigshafen. Tím bylo také dáno, že hlavní soupeři Brňanů Müller s Geilertem budou mít výhodu domácího prostředí. Samozřejmě v jejich prospěch měl hovořit rovněž věkový rozdíl, naopak bylo zřejmé, že obhájcům bude obtížné konkurovat v technice, taktice, síle a ve zkušenostech. V každém případě se blížila válka nervů a Har-

Na tradičním turnaji ve Velké Bíteši.

thovi svěřenci museli počítat s tím, že se mohou objevit i zásahy mimo rámec pravidel. „Snažili jsme se na soupeře něco vymyslet, nervózní jsme nebyli a nakonec výsledkem našich úvah byla snaha budit dojem, že se o výsledek tentokrát bojíme,“ přiblížil atmosféru před turnajem Jindřich. Obavy ze soupeřů, pokud jde samotnou hru v mezích pravidel, neměl. Pořádnou míru tvrdosti, případně i hrubosti připouštěl, avšak kdo Jindru znal, věděl, že právě když ho někdo nevybíravým způsobem hry nažhaví, dostane tu správnou provozní teplotu a hraje jak o život.

To se také potvrdilo v divokém utkání s Rakušany Böschem a Fonteinem. Jejich nevybíravá hra, kterou švýcarský rozhodčí přehlížel, přece jen přinesla velký útok na nervy soupeřů, z pocuchané psychiky se zrodily chyby a vedení Rakušanů 4:3. „To, co rozhodčí v tomto utkání předvedl, nemá na mistrovství světa obdobu, byla to jednosměrka, vše proti nám, Ruda Harth spočítal, že jsme ze čtrnácti minut hry drželi míč pouhé čtyři minuty a i ty nám stačily, abychom vstřelili pět gólů,“ řekl tehdy vzrušený brankář Jan.

Konečná remíza 5:5 znamenala, že ve finále cesta k titulu povede proti Müllerovi a Fontainovi jen přes vítězství. „Vedli jsme 2:0, ale Němci 54 vteřin před koncem vyrovnali a o půl minuty později měli dokonce výhodu penalty. Honza Müllerovu střelu kryl, ale rozhodčí ji bezdůvodně nechal opakovat. Náš osud visel na tenkém vlásku, ale brácha měl nervy ze železa a zlikvidoval kouzelně i druhý pokus. Následovalo sedmiminutové prodloužení, stav se

JINDŘICH A JAN POSPÍŠILOVÉ

neměnil, až na začátku poslední minuty Honza opustil branku, rozhodl se pro hodně odvážené sólo, které zakončil bravurně blafákem a zápas i celé mistrovství tak skvělým způsobem rozhodl. Stav jsme udrželi a vytoužený sen se v tu chvíli změnil ve skutečnost," popsal Jindřich snad postě okamžiky, které vešly do historie kolové. „Brácha má asi nervy ze železa, v brance to bylo dílo bleskového reflexu, při kličce před rozhodujícím gólem šlo o technickou parádu, při které musel hlídat každý milimetr, ale tohle on umí," jásal nad šťastným vyústěním dramatu při rozhovoru s novináři těsně po finále Jindra. Bylo také řečeno, že jubilejní primát je dárkem trenérovi k sedmdesátinám.

Jindrova úloha byla po řadu let zpestřena tím, že mezi účastníky šampionátů se objevovaly také jeho dcery Jana a Blanka. Jana jako sólistka, Blanka v páru s Šárkou Jelínkovou. Jako správné dcery šampiona se statečně bily o medaile a také si je nejednou odvážely. Jana bronz, mladší Blanka se Šárkou kromě bronzu i stříbro. „Moc jsem jejich jízdy a všechno, co jim předcházelo, pokaždé prožíval. Určitě jsem měl z jejich startů větší nervy než z našich zápasů, protože krasojízda, to je těžký útok na psychiku a na rozdíl od kolové, kde se chyba dá napravit, jediný nezládnutý prvek v krasojezdecké sestavě znamená těžko napravitelnou ztrátu a často bohužel i pohromu. Takže cesta k medailím je zde trnitá a o to větší byla potom radost nás všech a jsem rád, že se holky dokázaly i s tak těžkým údělem vypořádat," uzavřel Jindra ohlédnutí za sportovní minulostí i budoucností svého potomstva.

Dvacetkrát mistry světa! V prvních okamžicích asi Pospíšilové příliš nevnímali, co se děje kolem a zatím se nechtěli vyjadřovat k tomu, co bude dál. Na otázku, zda byl Ludwigshafen definitivní tečkou za oslnivou závodní dráhou, odpovídali na místě ještě neurčitě, o pár týdnů později pak zaznělo konečné rozhodnutí: KONČÍME! „Chuti a sil máme stále dost, můžeme hrát klidně do padesáti i déle, ale rozhoduje zdraví. Trénink bolí stále víc a nemůžeme ho šidit. Když něco děláme, tak naplno. Regenerace bere stále víc času a jak člověk cítí, že by mu sport neměl dělat radost, je čas odejít," podal logické vyjádření Jan Pospíšil.

jeden z mnoha gólů v síti soupeřů

Trůn byl volný a málokdo mohl čekat, že až se bude rozhodovat o nástupcích, bude u toho opět někdo z legend. Stalo se tak už v roce 1989 v nizozemském Heerlenu, kde Jindra úřadoval ve funkci trenéra hráčů Favoritu Brno Miroslava Kratochvíla a Miroslava Bergra, kteří svůj debut na světové scéně hned proměnili ve zlatý triumf. V něm se určitě projeví i nespočetné bitvy obou brněnských dvojic podstoupené v tělocvičně Favoritu na velodromu, jejichž prospěšnost si často pochvalovali i samotní šampioni. V příštích sezonách se však Miroslavové, stejně jako všechny další světové páry přesvědčili, že zopakovat prvenství na světovém šampionátu je úkol na hranicích jejich možností. Pospíšilové mohou tedy klidně spát, jejich dílo spadá spíš do oblasti zázraků, než reálných možností a překonání této mety nehrozí. Oba zamířili do zahraničí a zůstali kolové dál věrni, Jindřich jako trenér, Jan v roli tvůrce a prodejce speciální výbavy.

text: Zdeněk Hrančík, foto: archiv

MATYLDA RŮŽIČKOVÁ - MATOUŠKOVÁ - ŠÍNOVÁ

narozena 29. března 1933 v Brně

- Olympijské hry 1952 v Helsinkách – bronz v soutěži družstev
- Olympijské hry 1956 v Melbourne – 5. místo v soutěži družstev
- Olympijské hry 1960 v Římě – stříbro v soutěži družstev
- Mistrovství světa 1958 v Moskvě stříbro v soutěži družstev
- Akademické sportovní hry (Univerziáda) v Berlíně 1951 - bronz
- přeborník republiky v přeskoce v roce 1957
- přeborník republiky v přeskoce v roce 1958
- 7 x medaile z mistrovství republiky.

Matylda Růžičková - Matoušková - Šínová

MATYLDA RŮŽIČKOVÁ - MATOUŠKOVÁ - ŠÍNOVÁ

DESET LET PO BOKU BOSÁKOVÉ

Maminka jí vštěpovala: „Co děláš, dělej vždy pořádně.“ Mnohdy možná otřepané fráze se Týna Šínová drží celý život. Chtěla se věnovat medicíně, jenže osud jí určil tělesnou výchovu. Sportovní gymnastika se jí stala osudnou. Že život nakonec určil dobře, potvrzuje výčet úspěchů bohatého desetiletého působení v reprezentačním dresu se lvíčkem na prsou. Dominuje stříbro z olympiády v Římě doplněné bronzem z Helsinek. K tomu stříbro z mistrovství světa v Moskvě. S medailemi z domácích šampionátů úctyhodný úspěch. Ve statistikách najdete Matyldu Růžičkovou pod jménem Šínová, později sbírala medaile jako Matoušková.

Od čtyř let pravidelně chodila spolu s maminkou a starší sestrou Nadou, horlivými sokolkami, do královopolské sokolovny. Tam rozvíjela přirozený sportovní talent. Vedle tradičního sokolského nářadového tělocviku se věnovala atletice, volejbalu, basketbalu. „Sportovní gymnastika se dostala v mém žebříčku na poslední místo. Neuměla jsme precizně kotoul vzad, přes hlavu mě to moc bolelo, proto jsem ji dávala „nepřípustně“ stranou, a se švihadlem jsem nezvládla dvojšvih. Na nějakých závodech jsem dostala v těchto disciplínách dvakrát nulu a skončila někde vzadu. Řekla jsem, že gymnastiku dělat nebudu. A verze byla na světě. Jenže v královopolské sokolovně se vytvořila skupina všestranně nadaných děvčat a parta udělala své. Sbíraly jsme v různých sportovních odvětvích jeden úspěch za druhým. Na první žákovské gymnastické nezdary nakonec rychle zapomněla. V roce 1949 jsme se s holkami z Králova Pole staly mistryněmi Moravy ve volejbale. Odměnou bylo pozvání na světový šampionát do Prahy, která nám dala i jinou zkušenost.“ O bohatém talentu svědčí i její atletické výkony. Po válce držela brněnský nejlepší výkon žákyň v běhu na 50 metrů. Jenže kroky sportovně nadané žákyně, byť v té době nechtěně, postupně směřovaly ke sportovní gymnastice. Postarali se o to tehdejší sokolští cvičitelé manželé Jaškovi, Malášek a Látal.

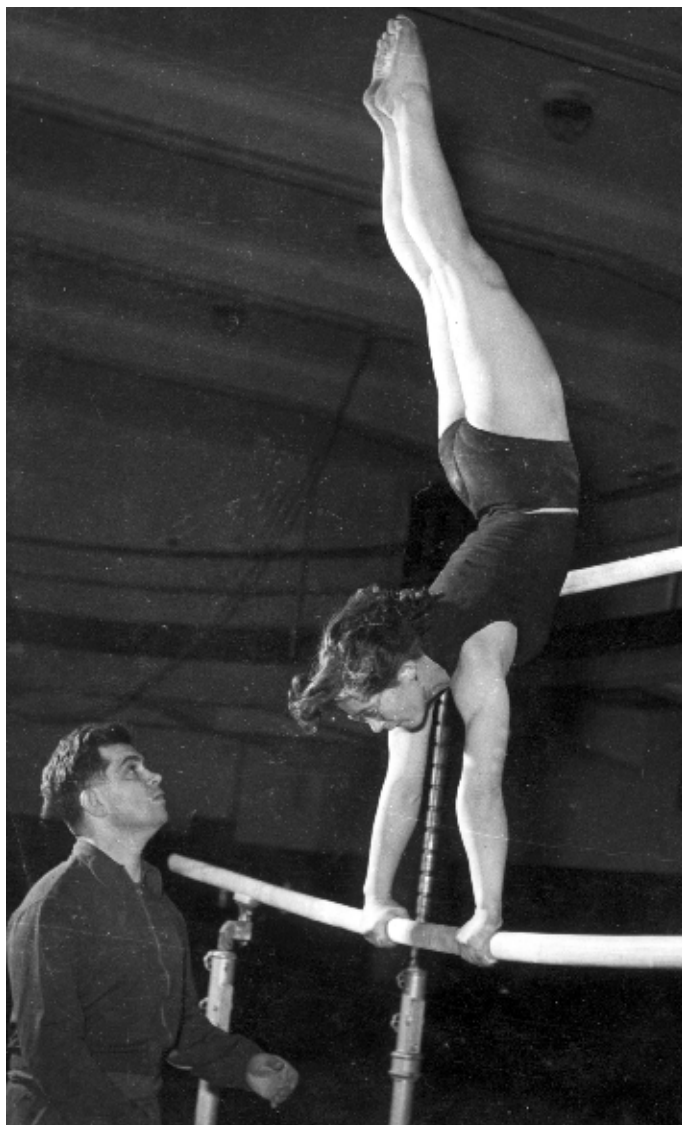
Z královopolské skupiny postupně vyrůstaly osobnosti brněnského sportu. Alena Chylíková–Toušová se později stala několikanásobnou mistryní republiky v moderní gymnastice. Dája Daňková se věnovala basketbalu a veslování, Svatava Štaudová–Vráželová volejbalu. „Mým velkým vzorem byly členky širšího olympijského výběru pro olympiádu v roce 1948 v Londýně Lída Marková a Soňa Balunová, která se věnovala vedle volejbalu, atletice – hodu

Při cvičení na kladině.

oštěpem a krasobruslení. Definitivně jsem se upsala sportovní gymnastice až ve svých šestnácti letech. To jsem začala trénovat v Sokole Brno I pod vedením Ing. Jiřího Růžičky. Rozvinul můj talent a prvním vyvrcholením naší spolupráce byla nominace na olympiádu v roce 1952 v Helsinkách. Té ovšem předcházela obrovským strachem vyplněná premiéra na mezinárodní scéně

MATYLDA RŮŽIČKOVÁ - MATOUŠKOVÁ - ŠÍNOVÁ

Při cvičení na bradlech o nestejně žerdi.

na akademických hrách v Berlíně. V hlavním německém městě jsem využila možnosti tehdejších pravidel opakovat cvičení. Byla to na jednu stranu výhoda a na druhou trochu loterie. Původní cvičení se totiž anulovalo. Na kladině jsem se odhodlala a udělala dobře. Nový pokus mi sedl. Přispěla jsem tak k bronzové medaili družstva."

Přátelství vydrželo všem ženám z poválečného Sokola v Králově Poli i do pokročilého věku. „Scházíme se v královopolském Sokole každý týden. Cvičení pro starší ženy vede Jitka Matulová. Je to báječné. Vedle příjemného protažení těla se těšíme i na pravidelný diskusní kroužek při kávě."

Po boku tehdy bezkonkurenční jedničky Evy Bosákové stoupala do gymnastických výšin. „S Evou jsme byly velké kamarádky. Jako mimopražské závodnice jsme k sobě měly hodně blízko. Eva bydlela na svobodárně a my s Alenou Reichovou–Zámostnou a Marií Blažkovou v podnájmu na Žižkově. Trávily jsme společně hodně volného času. Na ty chvíle se nezapomíná." V tělocvičně zažila i vycházející hvězdičku Věry Čáslavské. Poprvé společně cvičily v reprezentačním dresu na mistrovství světa v Moskvě. Radovaly se ze stříbrné medaile. Z olympiády v Římě mají za soutěž družstev stejný kov.

Ve finském hlavním městě se v roce 1952 od českých gymnastek vystoupení na stupně vítězů nečekalo. Přesto se těšila z bronzové medaile. Helsinská olympiáda zastihla omlazené české družstvo sportovních gymnastek ve výborné pohodě. „Ani vedení výpravy nemělo zvláštní ambice. Měly jsme sice obhajovat zlato z Londýna, ale dopředu se vědělo, že sovětské závodnice budou se svým baletním precizním provedením a novým moderním pojetím gymnastiky asi bezkonkurenční. Našimi největšími soupeřkami byly Maďarky. Domů jsme se vracely s nadšením."

Olympiáda v Melbourne českým sportovním gymnastkám nevyšla. Páté místo bylo velkým zklamáním. „Přitom jsme nic viditelně nezapackaly," krátce vzpomene na australský propadák. Jenže boje pod pěti olympijskými kruhy se vryly do paměti všech českých olympioniků krkolomným cestováním. „Cesta letadlem do Austrálie se spoustou mezipřistání a noclehů byla sice dlouhá, ale dala se vydržet. Navíc byla možnost prohlédnout si pro nás tehdy hodně exotická místa jako Karáčí, Kalkatu, Singapur či Darwin. Zpáteční cesta se z různých, především politických důvodů, změnila v martyrium. Tři týdny na lodi do Vladivostoku se vryly do paměti. Proč? Všichni jsme se těšili domů na Vánoce. Jenže my je slavili někde v tropech na lodi Gruzie. Bez stromečku, bez vánoční atmosféry. Nějaké dárky jsem si vymysleli, to nebyl až tak velký problém. K večeři nám dali nějakou ryбку a skopový šašlik, který se nedal jíst. Museli jsme to překousnout, dali jsme si frťana a bylo to. Zavzpomínali jsme, co se děje doma a bylo po svátcích. Ukázalo se, že naše parta, která se v Austrálii hodně stmelila, má kvalitu. Scházíme se dodnes. Po předlouhé více než týdenní cestě vlakem do Moskvy nás čekaly dvě hodiny letadlem do Prahy

SPORTOVNÍ SÍŇ SLÁVY MĚSTA BRNA

MATYLDA RŮŽIČKOVÁ - MATOUŠKOVÁ - ŠÍNOVÁ

a pak ještě dakotou domů do Brna. Jenže v moravské metropoli bylo špatné počasí, napadl sníh a letadlo skončilo mimo dráhu. S vyděšenými obličejí, kdybychom neabsolvovali předcházející strašnou cestu, bylo by to možná mnohem horší. Vystupovali jsme 15. ledna z letadla kdesi v poli a po žebříku. Tak to byla možná výstižná tečka za Melbourne a strastiplném cestování k protinožcům. Dnes na to rádi vzpomínáme.“ V Austrálii přála atmosféra Maďarkám, kterým nahrávala politická situace v jejich rodné zemi. Nemohu říci, že bychom něco pokazily. Bohužel se čekalo druhé místo. Důsledky to zvláštní ale nemělo.“ Na australské olympiádě se naposledy cvičila společná skladba. Autorkou české skladby byla Jarmila Jeřábková, která spolupracovala v choreografii s Lubošem Ogounem. Cvičení medailové ocenění nedostalo.

Poslední olympiáda tehdy jihlavské sportovní gymnastky se zapsala do její mysli především prostředím. „Cvičilo se ve fantastickém prostředí Karakalových lázní. Cvičení tak mělo atmosféru starého Říma. Hodně se láteřilo na rumunskou rozhodčí, která si se závodnicemi hodně pohrávala. Ode mě se čekal úspěch na bradlech, bohužel mi to nevyšlo. Ve družstvech tomu bylo naopak. I přes docela nepříznivé vylosování jsme dospěly ke stříbru, což bylo překvapení.“

Nejoblíbenější disciplínou Týny Šínové–Matouškové byla bradla a na druhém místě prostná. V obou disciplínách byla výborná, i tak se mnohdy musela sklánět před uměním Evy Bosákové a později i Věry Čáslavské, které jednoznačně vládly české poválečné sportovní gymnastice. „Eva byla bezkonkurenční. K poražení byla jen tehdy, když opravdu cvičení pokazila. Dodnes obdivuji její cílevědomost, preciznost a odpovědný přístup k tréninku. Její doménou byla prostná a kladina. V těchto disciplínách se v naší době bojovalo pouze o druhé místo. Měla jsem ráda improvizaci, v té se vyžíval i autor pozdějších spartakiádních skladeb Jan Sehnal, který nás při cvičení doprovázel na klavír. Honza měl improvizaci také rád. Později nás doprovázel, stejně báječně, Ruda Kyznar. Role hudebního doprovodu byla tehdy nezanedbatelná. Když bylo třeba dokázali pianisté zvolnit, jindy přidali. Klavíristé byli nutnou součástí našeho výkonu. Dokázali týmu dát hodně. Když byla

OH 1956 Melbourne, Matylida Růžičková Šínová druhá zprava

krize, byli to zpravidla oni, kteří se nejvíce snažili zvednout prapor. Musím říci, že byli většinou velmi úspěšní.“

O rozhodčích ve sportovní i moderní gymnastice byly popsány stohy papíru. „Bylo to stejné, jako dnes. V současné době si rozhodčí nemohou dovolit tak velký bodový rozdíl v hodnocení výkonu jako kdysi. Navíc jim hrozí napomenutí v podobě žluté či červené karty. Musí to dělat chytřeji než dříve. Ale i desetinka může hrát důležitou roli. Rozhodčí u nás? Jako Brňanka jsem neměla na domácí scéně na růžích ustláno. Velmi často jsme byly jako mimopražské závodnice šizeny. Třeba na mistrovství republiky v Bratislavě jsem měla být druhá, získala jsem ale pouze bronz. Byl to sportovní boj, i když jsme možná bezprostředně po závodě cítily křivdu.“

V průběhu bohaté kariéry stačila vystudovat Masarykovu univerzitu v Brně. „Je to možná legrační, ale já v roce 1954 dostala po skončení studií diplom Masarykovy univerzity, která už tehdy nesla jiné jméno a později další jiná. Na stejné škole jsem končila o čtyřicet sedm let později, jen studentskou lavici jsem na mnoho let vyměnila za kantorský stůl.“

Po skončení vysokoškolských studií se v zájmu reprezentace a lepší přípravy stěhovala do Prahy. Hned při nástupu zažila velký

MATYLDA RŮŽIČKOVÁ - MATOUŠKOVÁ - ŠÍNOVÁ

Bronzový tým z OH v Helsinkách 1952, Matylida Růžičková Šínová třetí zprava.

šok. „Ředitel 92. osmiletky v Nuslích, kam jsem dostala umístěnku, mi hned při prvním setkání řekl: Gymnastika, tvoje závodění a cesty do zahraničí, mě nezajímají. Když si zajistíš na tvoje hodiny náhradu, můžeš jet kamkoliv. To byl pro mne šok, ze kterého jsem se dlouho nemohla vzpamatovat. Trvalo to možná tři měsíce. Byla jsem nešťastná, probřečela hodiny. Nakonec jsme ale s ředitelem našli společnou řeč. Když jsem byla na sportovních cestách, suplovali za mě studenti z fakulty. Později bylo všechno dobré.“

Podobně těžkou roli měla o pár let dříve coby studentka na brněnském gymnáziu. „V jedenapadesátém jsem se vrátila ze soustředění. V ruce s omluvenkou jsem se šla omluvit a v chemii, kterou jsem jako předmět velmi milovala, jsem neuspěla. Profesorka mi s chladným hlasem při pohledu na omluvenku odvětila, že ji nezajímají mé cesty po světě a že jsem se mohla a měla naučit. Ten den jsem schytala hned tři pětky. To byl pro mne šok. Muse-la jsem se s tím naučit žít. Uvolnění bylo sice možné, ale ne tak jednoduché.“

O náročnosti tehdejšího každodenního programu úspěšné reprezentantky není pochyb. Ráno trénink, pak škola s přísným ředitelem, odpoledne a večer další tréninky. „Bylo to dost tvrdé, ale gymnastikou jsme žili a nevadilo nám to. Dnes by to asi žádný z vrcholových sportovců neakceptoval.“

Z Prahy odešla s prvním manželem do Jihlavy, kde našla další bohaté impulsy pro gymnastiku. „Měla jsem velké štěstí. Našla jsem skvělý trenérský pár, manžele Liškovy. Zdena Lišková–Honsová

byla členkou zlatého olympijského družstva z Londýna 1948. V Anglii měla velkou sportovní smůlu. Ženám se na jednotlivých nářadích nedávaly medaile. Hodnotil se pouze výkon družstva. Zdena by získala čtyři zlaté.“ Na Vysočině si nemohla Týna Matoušková na podmínky stěžovat. Oddíl sportovní gymnastiky přešel pod Rudou hvězdu Jihlava, dostal malou tělocvičnu a do ní závodní nářadí. „Prostory jsme si upravili k našemu obrazu. Měli jsme parádní podmínky a byla to skvělá gymnastická léta,“ vzpomene na působení na Vysočině. Odtud pak vedly v roce 1964 její kroky zpět do Brna, na pedagogickou fakultu UJEP.

Perličkou, která dnes vybízí ke smíchu, byly odměny za reprezentaci, olympijské medaile. „Za bronz z Helsinek jsem dostaly poukaz na tři metry látky v diplomatické prodejně. Maminka mi z ní ušila kabát. Parádní. Byla jsem i na ulici středem pozornosti. Když se onosil, byla z něj sukně a vesta. Pořád měly ty věci šmrnc,“ pyšně se usmívá. Jindy byla finanční odměna. „Mám zafixovány dva a půl tisíce. To byl, myslím dvojnásobek tehdejšího normálního platu.“

Po skončení aktivní činnosti se věnovala kantořině a trenérské práci. V TJ Zbrojovka, dříve Sokol Brno I (Závody Jana Švermy) jí manželé Růžičkovi svěřili družstvo jedenáctiletých juniorek a pak starších dorostenek ve středisku vrcholového sportu. „S přibývajícími nároky ve škole i v rodině jsem se začala věnovat akademickým sportovcům.“ Až nakonec trenéřinu v důchodovém věku pověsila na hřebík.

Dnes je Týna Růžičková, v roce 1976 se podruhé provdala, za olympionika a držitele dvou bronzů z olympiády v roce 1948 v Londýně Zdeňka Růžičku, členkou Sokola Brno I a aktivně pracuje v předsednictvu Klubu českých olympioniků.

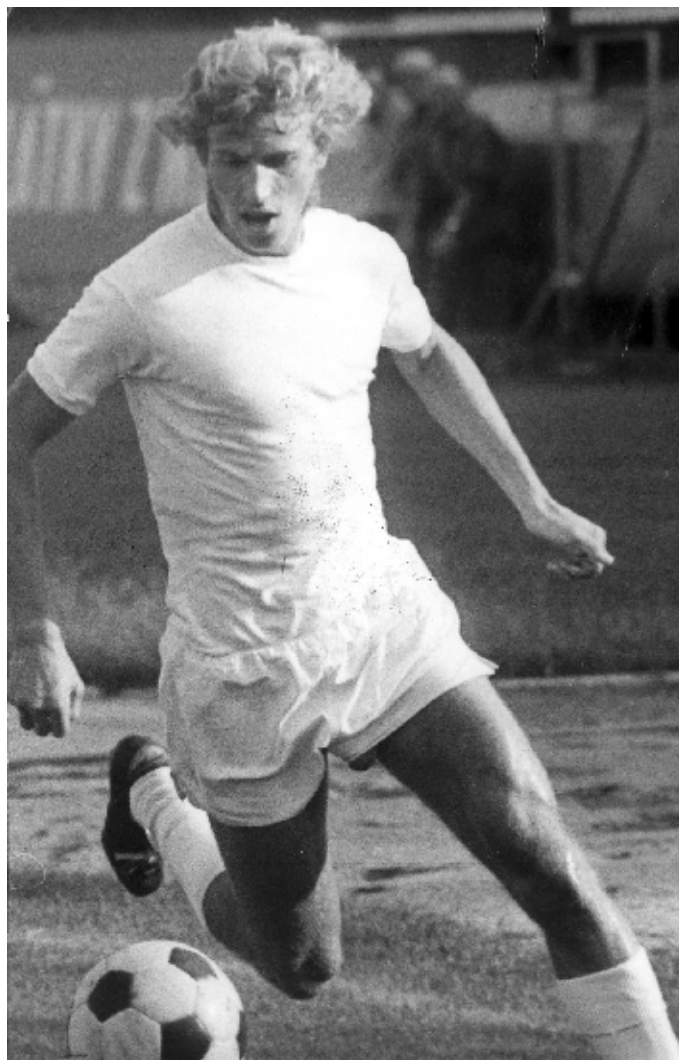
text: Bohumil Maláček, foto: archiv

SPORTOVNÍ SÍŇ SLÁVY MĚSTA BRNA

JINDŘICH SVOBODA

narozen 14. září 1952 v Brně

- v ligovém dresu Zbrojovky Brno sehrál 230 utkání a nastřílel 19 branek
 - reprezentoval v čs. Týmu do 23 let
 - za čs. Reprezentaci sehrál 2 utkání
 - mistr Československa 1978
 - olympijský vítěz z Moskvy 1980, kde vstřelil ve finále vítězný gól
-
- hráčská kariéra: Adamov (1959 – 1971), Dukla Brno (1971 – 1973), Zbrojovka Brno (1973 – 1984), Gottwaldov (1984 – 1986), Gmund – Rakousko (1986 – 1988), Alenstlige – Rakousko (1988 – 1992), Gastern – Rakousko (1992 – 1994), Prace (1994 – 1996)

Jindřich Svoboda

VZPOMÍNKY NEJEN NA ZLATOU TREFU

„Tu branku jsem prostě dát musel,“ říká střelec vítězného gólu na olympiádě v Moskvě, „Hrál jsem tady na olympiádě celý zápas jen proti Nigérii, ale to vůbec nehraje roli, protože jsme tu vyrovnaná parta a trenéři nejlépe vědí, koho postavit. Když jsem se v sobotu ráno probudil, říkal jsem Rostovi Václavíčkovi: Kamaráde, já bych chtěl dneska hrát alespoň čtvrt hodiny a dát rozhodující gól...“

Přesně takhle slova vyřkl první srpnovou neděli muž, který se na tu chvíli stal nejslavnějším fotbalistou Československa. Jindra Svoboda totiž dal gól, který se zapsal zlatým písmem do historie našeho fotbalu. Blondák z Brna zařídil, že fotbalistům z malé země uprostřed Evropy věšel lord Killanin, předseda Mezinárodního olympijského výboru, na krk zlaté olympijské medaile. Psal se rok 1980...

Je rok 2000. Skřivanova ulice v Brně je krásně schovaná mezi domy a je ní na stadion za Lužánky jen co bys kamenem dohodil. Jako mávnutím kouzelného proutku mezi domy z první republiky najdete útulné tenisové dvorce. A právě v tomto soukromém tenisovém království je pánem, nikoliv však majitelem muž, jehož se týká úryvek ze sportovního tisku léta 1980. Jindřich Svoboda, který celou svoji kariéru fotbalového hráče prožil téměř výhradně v Brně, který za celou kariéru odehrál pouze dva zápasy za opravdový národní A tým, je tady správcem. „Mám tady klid a je mi dobře,“ říká muž, jenž také natíral jadernou elektrárnu Dukovany a pražil kávu...

Do fotbalového míče se Jindra Svoboda zamiloval, ostatně jako skoro každý malý kluk, v rodném Adamově na pokraji Moravského krasu. V šestnácti letech se jako vytáhlý dorostenec jen tak mihl v dresu A týmu na přípravném turnaji proti vojákům brněnské Dukly a brána do veletržního města se tak pro něj otevřela dokořán. „Z toho kluka může něco být,“ říkali tehdy funkcionáři Zbrojovky a Jirka Harašta, trenér záložního B týmu si jej vzal k sobě. Kdyby tak tehdy Jindra tušil, že to bude jeho první a na dlouhou dobu také poslední přestup ve fotbalovém životě.

Sotva si Jindřich Svoboda odkroutil dva roky v zeleném suknu, začala se za Lužánkami pomalu ale jistě formovat parta, která se později stala mistrem republiky a která se podepsala pod nejkrásnější léta brněnského fotbalu, kdy na ligové zápasy chodily desetitisíce fandů. „Já jsem ale začínal ještě v béčku. Pár zápasů jsem za rezervu odkopal,“ říká skromně Svoboda. Měl štěstí, že

Gratulace ke kulatému jubileu v dresu Zbrojovky.

Mistrovská Zbrojovka 1978.

na trenérském křesle A týmu seděl František Havránek a ten měl, panečku, opravdový čich na dobré fotbalisty. „Toho Svobodu mi sem pošlete,“ vyřkl větu, která se pro blondáka z Adamova stala osudnou. Zimní přípravu roku 1974 už absolvoval s áčkem a na jaře naskočil do nejvyšší fotbalové soutěže. „Ligovou premiéru jsem si odbyl v Teplicích. Na severu Čech jsme ale prohráli, a jenom jsem střídal. Další kolo doma mě trenér postavil od začátku a body zůstaly doma,“ loví ve vzpomínkách Svoboda. Oproti jiným hráčům měl Jindřich jednu velkou výhodu: mohl hrát jak

Jindřich Svoboda hlavičkuje.

v obraně, tak i v záloze. „Konkurence byla v Brně veliká, začínal jsem na pravé straně obrany a vystrnadil ze sestavy Honzu Klimeše, který se pak musel přeorientovat na levou stranu. To jsem v kabině vyslechl řečí...”

Slibná kariéra Jindřicha Svobody se báječně rozvíjela a donesla se až k uším stavitelů československé reprezentace. I když svazová sídla byla v Praze a Bratislavě a Brno bylo na půli cesty, moc jeho hráčů se v nominacích neobjevovalo. Povídat by o tom mohl třeba i Fotbalista roku 1977 Karel Kroupa, jeho spoluhráč Karel Jarůšek a další. Do podobného soudku patřil i Jindřich Svoboda. Tým trenérů Ježka a Vengloše tehdy proplouval kvalifikací až k bělehradským břehům. Na přípravné palubě byl i Svoboda, ale na zlato si musel brněnský záložník nechat zajít chuť. „Měl jsem hroznej pech. Národní tým hrál přípravný zápas v Portugalsku, kde jsem hrál druhou půli. A myslím, že ne špatně. Kdoví, třeba bych se do nominace dostal, trenéři mě chtěli vyzkoušet ještě ve Skotsku, jenže plány mně zhatil meniskus. Musel jsem se podrobit operaci, za tři měsíce pak ještě jedné, neboť koleno nevydrželo narůstající zátěží,” vzpomíná na chvíle, které zrovna moc radosti do fotbalového života nepřinesly. Svoboda totiž dobře ví, oč v červnu 1976 v Bělehradě přišel...

Na nejvyšší vrchol svého smolného kopce ovšem Jindřich v té

Souboj se soupeřem.

době ještě nedorazil. Koleno se ozvalo i na začátku ligového ročníku 1977/78. Přes zimu s ním laboroval, ale doktoři v Brně ho dali do pořádku a on tak stihl slavnou pouť za mistrovským titulem, prvním pro Brno. K němu přispěl z pozice záložníka. „Odehrál jsem všechny jarní zápasy,” chlubí se právem, že mistrovský pohár nese výrazně i jeho podpis. A co koleno? Pár let sekalo latinu, ale ozvalo se... Hádejte, kdy. No přece na začátku olympijské přípravy. „V přípravě proti Eintrachtu Frankfurt jsem koleno urval celé,” pokrčí jen rameny a pak už vážně zaklepe, že v pozdějších letech se mu zranění vyhýbala.

Nakousnout před Jindřichem Svobodou zlaté olympijské jablíčko, to je panečku téma k povídání. Nakonec, proč ne, vždyť olympijští vítězové se u nás nerodí každý den. V tomto případě už Jindřich neloví fragmenty ze života jako z děravého šuplíku, ale hovoří na fotbalové téma pěti kruhů pěkně zgruntu. Jak by ne, vždyť rozhodnout takový turnaj, být v době politického temna a ve městě, které bylo Mekkou komunistů, se nepoštěstí jen tak někomu. Však ani cesta do Lužnik nebyla nijak snadná. „V kvalifikaci jsme naráželi na samé socialistické státy. Štvalo nás, že se nedostaneme za železnou oponu a alespoň na chvíli neokusíme západní svět. To byla jen samá Bukurešť, Budapešť, Berlín, Sofia. Ale na druhou stranu musím objektivně říct, že z hlediska čistě

V ligovém utkání za Lužánkami.

fotbalového to mělo velkou výhodu. Hráči z východních států hráli pěkně od podlahy a byly to týmy, které byly skoro totožné s prvním výběrem reprezentace té které země. Vzpomínám si, že v posledním díle kvalifikace přijeli Maďaři k nám s kompletním áčkem," připomíná Svoboda tehdejší praktiky FIFA, která chtěla „vyautovat“ země východního bloku už v kvalifikaci.

Český olympijský tým tehdy koučoval František Havránek a jeho osu tvořili především hráči Brna, Ostravy a pražské Dukly. „Tým měl svoji ustálenou tvář a krátce před olympiádou v Moskvě přivezla reprezentace z Itálie bronzové medaile z mistrovství Evropy," dává Svoboda do souvislosti i tento nesporný úspěch československé kopané.

Není třeba dvakrát zdůrazňovat, že přívlastek NEJ měl pro Jindřicha Svobodu finálový duel proti NDR. „Půjdeš na plac a zkusíš se dostat do koncovky," zní mu dodnes v uších pokyn trenéra Havráňka, s nímž ho posílal do hry za bezbrankového stavu. Běžela 72. minuta finále, na stadion se snášely kapky protivného deště. Moskva zrovna letním počasím neoplývala. Přišla ale 79. minuta duelu. Ostravák Petr Němec uvolnil krásnou přihrávkou „duklačka" Štambachera, rodáka z Čebína u Brna, a míč letěl do pokutového území... „První ránu mně Rudwaleit ještě stačil vyrazit. Kdyby bylo sucho, možná by ji chytil, ale na mokřém trávníku

se míč dostal podruhé přede mě a já už ten gól musel prostě dát," syje z rukávu přesný popis situace, která mu vynesla slávu a fotbalovou nesmrtelnost. Ve zbývající hrací době se už stav neměnil, české krky pak přijímaly zlaté olympijské medaile a hrdla šampaňské. „Přihrát polívčičku si přišel i předseda ČSTV Himl i fotbalový šéf Tománek a další potentáti, v šatně střílely rychlé špunty, no prostě nálada hodná olympijských vítězů. Kluci samozřejmě gratulovali mně, jako střelci zlatého gólu. Ale já jsem pak nemohl vlastně ani nic porušit. Na olympiádě v Moskvě bylo buď všechno zadarmo, nebo tam nebylo nic..."

Dnešní mladá generace se už jen velmi těžko dokáže vžít alespoň částečně do socialistické reality Moskvy začátku osmdesátých let, v níž řadoví obyvatelé Moskvy stávali nekonečné fronty na základní potraviny a třeba o jižním ovoci si mohli nechat jen zdát. Ovšem na olympiádu se komunistický režim diktátora Brežněva důkladně připravil. „Neznalí" občané ze západu si mohli opravdu připadat jako doma. Ostatně tomu napovídají i myšlenky Jindřicha Svobody. „My jsme v olympijské vesnici nepocítovali nic, co by alespoň částečně přibližovalo atmosféru běžného života v tehdejší Sovětském svazu. Komplex olympijské vesnice stavěli Finové a další západní firmy a podle toho to samozřejmě vypadalo. Našli jsme v olympijské vesnici vše, nač jsme si vzpomněli. Adidas shopy, kavárny, cukrárny, místnosti pro odpočinek, kde jsme si mohli dát na uši sluchátka a jen tak nicneděláním relaxovat. Pravidelně se pořádaly diskotéky, DJ jezdil do Moskvy ze západního Berlína. A to nemluvíme o kuchyni, v níž bývalo opravdu všechno, co hrdlo ráčilo. Některá jídla jsem tam chutnal poprvé v životě," vzpomíná Svoboda. Jenže toto uměle vytvořené socialistické pozlátko mělo i negativní stránky. Sportovci se z olympijské vesnice skoro nedostali ven. „Pokud ano, tak jen velmi sporadicky. Když jsme náhodou šli ven, hlídali nás Rusové jako oko v hlavě. Nic jsme nesměli. Je to možná stejné, jako na olympiádách začátku třetího tisíciletí. Jenže teď se hvězdy sportovního nebe hlídají kvůli bezpečnosti, tehdy to bylo z politických důvodů. Běda tomu, kdo by náhodou zavítal do nějaké boční uličky a viděl, jak se v Moskvě normálně žije!"

Současný sport a jeho odměny korelují mnohdy až v milionových částkách. Vyhrát dnes olympiádu může znamenat bezstarostný život až do smrti. Jak to ale bylo v roce 1980? Na dnešní poměry žádná sláva, ale na tehdejší – solidní odměna, alespoň naoko. V platech tehdejšího reálného socialismu byla každá suma se třemi nulami téměř záviděníhodná, jenže soudruzi chtěli zlaté hochy z kamarádké Moskvy pořádně odměnit. „Předseda

vlády Štrougal prosadil odměnu ve výši padesát tisíc. Zdálo se to hodně, na běžný život by to i hodně bylo. Jenže třeba barevná televize v té době stála kolem třiceti tisíc," porovnává zlatý střelec materiální kurzy tehdejšího života. Nutno poznamenat, že života za železnou oponou, kde kontakt se západním světem byl co možná nejvíc tlumen. Jistojistě se dá říct, že každý ze zlatých medailistů snil o tom, jak by bylo báječné kopat třeba jen v Rakousku a svým příjmem zajistit sebe i celou rodinu a dlouhé roky dopředu. A to nehovoříme o tom, že smlouvy, jaké mají současní čeští hráči v zahraničních klubech, ty jsou pro tehdejší generaci opravdu něčím nepředstavitelným. „Žádal jsem pochopitelně o zahraniční angažmá, ale za hranice jsme mohli až ve 32 letech. Neměl jsem splněn počet odehraných zápasů v reprezentačním dresu, ale medaile z Moskvy tento handicap nahrazovala. Nikam jsem ale nešel. Vedení svazu mě drželo v šachu tím, že jsem byl stále v širším výběru národního celku. A opustit v takovém případě československou ligu bylo nemožné," přibližuje tehdejší poměry Jindřich Svoboda, který další čtyři sezony po olympiádě v Moskvě odehrál ve Zbrojovce a ve 32 letech podruhé přestoupil. Z Brna zamířil do tehdejšího Gottwaldova. Až v roce 1986 dostal razítko na zahraniční angažmá. Do rakouského Gmündu, kam dojížděl se svým spoluhráčem z mistrovské Zbrojovky Karlem Kroupou.

Zlatý tým z Moskvy 1980. Svoboda stojí v horní řadě třetí zprava.

Tam také skončila aktivní fotbalová pouť zlatého olympijského střelce z Moskvy.

Podobně pestrá jako fotbalová pouť, byla Jindrova pouť životní. „Jsem vyučený strojní zámečnický, ale tuto profesi jsem dělal jen velmi krátce v Adamově. Už bych se k ponku nechtěl postavit," říká. Po roce 1994 se po vzoru svých spoluhráčů vrátil za Lužánky a dělal kustoda týmu, jemuž velel Petr Uličný. Po dvou letech ale svět velkého fotbalu opustil a stáhl se do ústraní. Posunul se jen o pár desítek metrů dál, kde dělá správce tenisového klubu. „Na jaře musím kurty připravit na provoz, během celého léta se pak o ně starat, stříkat, zemetat, na podzim shrabávat listy," popisuje s přístupem profíka svoje zaměstnání, které během zimy doplňuje tím, co přijde po ruku. „Jeden čas jsem byl zaměstnán v pražické kávy, pak mi kamarád nabídl natírání v jaderné elektrárně Dukovany, kde jsme dělali různé ochranné nátěry. Byla to zajímavá práce v zajímavém prostředí." Nejráději je ovšem Jindřich Svoboda u sportu. Velkou fotbalovou míčovou síce vyměnil za malý tenisový míč, ale když jsme spolu hovořili naposledy, vypadal spokojeně. Právě nakročil do druhé životní padesátky...

text: Jan Hrabálek, foto: archiv